

El saber del cor

de Teresa Costa-Gramunt

Vilanova i la Geltrú, 28 de novembre de 2008

Em va fer molta il·lusió que la Teresa em demanés que l'acompanyés en la presentació del seu nou fill literari. És molt generós, per la seva banda, triar una aprenent per presentar el fruit de la saviesa d'una gran escriptora.

Potser la va animar saber que ens uneix la passió per l'ànima humana i les seves contradiccions. Ànima entesa com un cocktail d'emocions i racionalitats conscients i inconscients. La narrativa biogràfica és, en especial, fascinant per a mi. Els set relats que embasta un darrere l'altre la Teresa, ella els anomena recreacions fictícies i intenta mostrar-hi les conductes i els sentiments poc convencionals de personatges ben diferents (Gala i la seva filla Cécile Éluard; Marina Picasso i el seu avi; el poeta, narrador, dramaturg, crític i traductor Agustí Bartra i la seva dona, Anna Murià; les germanes Maria i Araceli Zambrano; la relació de William i Catherine Blake; la primera dona occidental que va visitar la ciutat de Lhasa, la terra prohibida dels budistes, l'escriptora i viatgera que va trencar amb les imposicions, Alexandra David-Néel, i el seu fill adoptiu; i el religiós sincretista cubà Andrés Petit i la dona que investiga la seva vida).

Amb la descripció d'aquests personatges, la Teresa, a més de fer un regal musical als sentits amb la seva encertada i precisa composició de paraules, torna a mostrar-nos la seva extensa cultura. Una cultura generosa que ens obsequia amb les històries de la Catherine, la Marina, l'Anna o la Maria, i ho fa perquè nosaltres després continuem indagant i *aprenent dels que saben*.

El saber del cor ha estat estudiat des de punts de vista molt diversos. La Maria Zambrano, que va ser una gran filòsofa, va analitzar el cor com una de les "metàfores més vives o fonamentals". Aquesta metàfora, usada i abusada per la poesia romàntica, tradicionalment està oposada al coneixement del cervell. Amb aquesta separació entre

cor i ment s'estableix una divisió malaltissa en l'ésser humà dels dos pols comunicants: el racional i l'afectiu, que produeix una estèril escissió en l'interior de l'existència. El resultat és un saber que mai no acaba d'aconseguir explicar la conducta de les persones.

La visió que té l'autora del cor és molt més rica i diferent de les habituals: l'home descobreix la riquesa quan s'allibera de la seva individualitat per acollir l'altre. Apareix llavors la figura del cor com a lloc de receptivitat, acollida i intimitat. Dues ànimes que es troben i creen un nou i insondable univers de relacions sentimentals.

El saber del cor és una guia que traspasa les situacions més complexes, una llum pròpia que permet obrir-se pas allà on semblava no haver-n'hi; és una llum que il·lumina i que permet sortir de les dificultats. Una llum que la racionalitat no entén, però que sap trobar el camí per vèncer els conflictes, trobant les raons on la ment no és capaç de fer-ho. Com diria Blaise Pascal “*Le coeur a ses raisons que la raison ne connaît point*” (el cor té unes raons que la raó no coneix pas).

Per concloure amb aquesta “metàfora viva”, la Teresa i la Maria Zambrano al·leguen que el cor no dóna origen a un coneixement separat de la vida, sinó més aviat li ofereix un ritme. El tipus de racionalitat i d'ordre que el batec del cor encarna és fluid, flexible, adaptable: aquest allotja el fluir de la vida, no per retenir-lo, sinó perquè passi en forma de dansa, guardant el pas, apropant-se en la dansa a la raó que és vida.

En la conducta humana també es dóna l'efecte papallona. Un fet ínfim pot derivar en importants decisions. El to d'una paraula pot provocar certes emocions i aquestes poden influir molt en les nostres tries. Aquestes percepcions també les ha dibuixat la Teresa entre les línies d'aquests relats. Els nostres comportaments tenen causes múltiples que, en molts casos, es troben a l'inconscient i que som incapaços de controlar —per molt que tinguem sempre la il·lusió del control. Per això ens sentim tan culpables de les nostres emocions i reaccions, perquè pensem que podem controlar-les. Sentir-se culpable indica una falta d'humilitat. De fet, si tinguéssim més present que molts dels nostres comportaments tenen difícil explicació des de la racionalitat, no ens quedaria un altre remei que acceptar amb humilitat que és impossible explicar els nostres actes i molt menys els dels altres, i menys encara controlar-los. I si poguéssim ser així d'humils, la culpa no ens pesaria tant ni trairia les nostres relacions.

La Teresa Costa-Gramunt amb la seva manera de narrar fa de la bellesa l'essència de la seva ploma. I quan parla de *El saber del cor* a través de la història de persones excepcionals aconsegueix esbalair el lector fins fer-lo captiu de les seves paraules i del batec del seu cor. Moltes gràcies.

Pilar Garcia-Fuertes